

02 HET ANTROPOCEEN EN DE NOODZAAK VAN EEN NIEUWE PLANETAIR TECHNO-OIKOS

Inleider: dr. Pieter Lemmens (Nijmegen)

Volgens vele klimaatdeskundigen, milieuwetenschappers en zogenaamde *peak-oil* denkers staat de mensheid op het punt om een fase in haar geschiedenis te betreden die gekenmerkt zal worden door grote veranderingen in de aardse biosfeer, d.w.z. in het globale ecologische systeem dat tot voor kort nog zonder al te veel problemen fungeerde als robuuste basis voor de historisch-culturele projecten van de mens. De twee belangrijkste van die veranderingen, waarvan we nu reeds de effecten kunnen waarnemen, zijn de opwarming van de aarde en de uitputting van de fossiele brandstoffen die een *conditio sine qua non* zijn voor het voortbestaan van onze hyperindustriële, op permanente groei ingestelde samenlevingen.

De voornamelijk destructieve impact van de mens op zijn unieke planetaire life support system is intussen zo groot dat geologen recentelijk hebben gesuggereerd dat we van een nieuw geologisch tijdperk moeten spreken, het zogenaamde *Antropoceen*, waarin de mens [oud-Grieks: *anthropos*] de belangrijkste geologische (f)actor is geworden, groter dan alle natuurlijke factoren bij elkaar. Alhoewel de hypothese van het Antropoceen nog steeds niet geheel onomstreden is, is het duidelijk dat we als mensheid op een heel andere manier met de planeet zullen moeten leren omgaan wil ze voor ons (alsook voor de andere soorten) leefbaar blijven. In dat opzicht kunnen we het Antropoceen begrijpen als een soort van ‘alarm call’.

Enerzijds getuigt het Antropoceen van de enorme macht van de technologische mens, anderzijds openbaart ze ook zijn ultieme impotentie: het mag weliswaar in ons vermogen liggen de biosfeer te vernietigen, of we in staat zullen zijn om aan die vernietiging een halt toe te roepen en een meer zorgzame en constructieve technologische *modus vivendi* op deze planeet te ontwikkelen is nog maar de vraag. En toch is dat de grote opgave waarvoor de steeds sterker globaliserende mensheid zich gesteld ziet. In mijn lezing zal ik, voornamelijk uitgaand van het denken van de Duitse filosoof Peter Sloterdijk en de Franse filosoof Bernard Stiegler, ingaan op wat het Antropoceen precies betekent in antropologisch opzicht. Ik zal het Antropoceen daarbij duiden als een nieuwe eco-technologische *condition humaine* zonder precedent en vooral focussen op de techniekfilosofische vraag wat voor consequenties dit mogelijk zal hebben voor onze *onherroepelijk technische* relatie tot de aarde en tot onszelf.

Literatuur:

Peter Sloterdijk, *Eurotaoïsme* (hfdst. VI 'Na de moderne tijd' (pp. 212-274), Arbeiderspers, Amsterdam, 1991.

Peter Sloterdijk, *Sferen*. Band 2. *Schuim (Inleiding: Luchtbeving)*. Boom, Amsterdam, 2009.

Peter Sloterdijk, *Was geschah im 20. Jahrhundert? - Unterwegs zu einer Kritik der extremistischen Vernunft*. Suhrkamp, 2016.

Bernard Stiegler, *Per Toeval Filosofen. Gesprekken met Élie During*. Klement, Zoetermeer, 2014. Vertaling met inleiding [Pieter Lemmens] van een serie gesprekken met Stiegler.

Bernard Stiegler, *Dans la disruption: Comment ne pas devenir fou?* (Les Liens Qui Libèrent, 2016).

Bernard Stiegler, *The automatic society*, Volume 1: The “Future of Work. Wiley, New Jersey, 2016.

René ten Bos, *Dwalen in het Antropoceen*. Boom, Amsterdam, 2017.

Pieter Lemmens en Yuk Hui, *Peter Sloterdijk en Bernard Stiegler over het Antropoceen als Antropologisch Keerpunt* (pdf-bestand: zie op de website onder “Nieuws”)

Pieter Lemmens en Yuk Hui, <http://www.boundary2.org/2017/01/pieter-lemmens-and-yuk-hui-apocalypse-now-peter-sloterdijk-and-bernard-stiegler-on-the-anthropocene/>

Pieter Lemmens, <http://inference-review.com/article/spheres>

Pieter Lemmens is filosoof en bioloog. Hij promoveerde in 2008 in de filosofie op een proefschrift over de intieme relatie tussen mens en techniek getiteld *Gedreven door techniek. De menselijke conditie en de biotechnologische revolutie*. Momenteel is hij docent filosofie en ethiek aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Hij publiceerde onder andere over thema's in de techniekfilosofie, de filosofische antropologie en cognitive enhancement en over het werk van Martin Heidegger, Peter Sloterdijk, Bernard Stiegler en Michael Hardt & Antonio Negri.

Aantal avonden	2
Plaats	Fontys Sporthogeschool, Theo Koomenlaan 3, 5644 HZ Eindhoven
Tijd	19.30- 21.30 uur
Datum	7 en 14 november 2017
Thema	02
Kosten	€15,00